

Bài thuốc trị quai bị

Bệnh quai bị thuộc phạm vi chứng ôn độc trong Đông y. Y học hiện đại gọi là bệnh viêm tuyến mang tai dịch tế hay viêm tuyến mang tai do virus quai bị. Là một bệnh truyền nhiễm cấp tính. Bệnh biểu hiện với triệu chứng sốt hoặc sốt nhẹ, sợ lạnh, sưng cứng dưới tai và vùng dưới hàm, ấn vào đau, thường sưng một bên, dần dần sưng cả hai bên.

Nguyên nhân do ôn dịch xâm nhập phế vệ qua đường mũi họng phạm tới hai kinh thiếu dương đờm và dương minh vị. Kinh thiếu dương phụ trách khí phong mộc, kinh dương minh phụ trách táo kim. Tà phong nhiệt xâm phạm vào hai kinh này gây uất kết ở vùng dưới tai, dưới hàm và má. Hai là do can và đờm có mối liên quan biểu lý, khi kinh đờm bị tổn thương làm kinh can cũng bị ảnh hưởng mà gây ra. Tùy chứng trạng mà dùng bài thuốc phù hợp.

1. Trường hợp ôn độc nhẹ

Phép điều trị: Sơ tán phong tà hoạt huyết.

Bài thuốc: Liên kiều bại độc tán: khương hoạt 8g, phòng phong 6g, cát cánh 8g, liên kiều 6g, hồng hoa 4g, độc hoạt 8g, sài hồ 8g, cam thảo 4g, ngưu bàng tử 8g, tô mộc 6g, kinh giới 4g, thăng ma 6g, xuyên khung 4g, đương quy vĩ 8g, thiên hoa phấn 12g.

Cách dùng: Các vị trên sắc với 1.400ml nước sắc lọc bỏ bã lấy 200ml. Uống ấm chia đều 6 lần, ngày uống 5 lần, tối uống 1 lần. Chú ý: Trẻ nhỏ tùy tuổi mà có liều thuốc thích hợp.

2. Trường hợp ôn độc nặng

Phép điều trị: Thanh hỏa giải độc tuyên tiết phong nhiệt.

Bài thuốc: Phở tế tiêu độc ẩm: hoàng cầm 12g, hoàng liên 6g, cam thảo 4g, huyền sâm 16g, liên kiều 8g, bản lam căn 8g, ngưu bàng tử 16g, bạc hà tươi 16g, bạch cương tàm 12g, cát cánh 10g, thăng ma 10g, sài hồ 12g, trần bì 6g.

Cách dùng: bạch cương tàm sao, bản lam căn tán bột mịn. Các vị trên (trừ bản lam căn) sắc với 1.800ml nước lọc bỏ bã lấy 250ml, sau đó cho bản lam căn vào đun sôi quấy đều. Uống chia đều 6 lần, ngày uống 4 lần, tối uống 2 lần.

3. Thuốc dùng ngoài: sử dụng 1 trong số bài thuốc sau:

Bài 1: hạt gấc 3-4 hạt đốt thành than, côi chiếu 5g đốt thành than. Hai thứ trộn đều rồi hòa với dầu vừng bôi vào chỗ viêm sưng.

Bài 2: xích tiểu đậu tán vụn, trộn với lòng trắng trứng gà hoặc mật ong thành dạng hồ rồi bôi đắp lên nơi sưng.

Bài 3: hạt cam thảo dây tán bột, trộn với lòng trắng trứng gà, bôi lên nơi sưng.

Bài 4: xích tiểu đậu 20g, đại hoàng 8g, thanh đại 20g. Tất cả tán thành bột mịn, mỗi lần dùng 5g trộn với lòng trắng trứng gà bôi ngày 3 lần.

Bài 5: thiên hoa phấn, đậu xanh lượng bằng nhau, tán bột, hòa với nước ấm thành dạng bột rồi bôi lên nơi sưng, ngày 3 lần.

Bài 6: đem tỏi giã nát trộn với giấm thanh rồi bôi lên tổn thương, ngày 2-3 lần.

Bài 7: lá na, lá gấc, lá cà độc dược, rửa sạch, giã nát rồi đắp vào nơi sưng đau.